

положителност да се каже, че обучението се е водѣло по нѣкоя отъ разпространенитѣ прѣзъ това врѣме навредъ изъ бѣлгарско методи. Начало на взаимоучителната метода, може да се допустне, туря даскалъ Коце, който прѣвъ вѣвежда прѣзъ 1867 или 1868 год. и прѣподаването на бѣлгарски езикъ, прѣнебрѣгванъ до тогава за грѣцкия. Но и при този видимъ напрѣдѣкъ на училищното дѣло въ Пиротъ, гражданитѣ пакъ ще да сж били недоволни. Ето защо, по-родолюбивитѣ отъ тѣхъ събаратъ прѣзъ 1871 год. по между си пари за издрѣжка на единъ ученикъ въ София, навѣрно, за да се слобиятъ съ по-ученъ и по-подготвенъ учителъ. На другъ такъвъ ученикъ е помогналъ Рако Крѣстювъ да довърши наукитѣ си въ софійското училище, а сина си билъ изпратилъ за наука въ Пловдивъ¹⁾. А единъ дописникъ на в. „Турция“, който пише, че Пиротъ билъ единъ много добъръ градъ съ „300 и повече села чисто бѣлгарски“, характеризирва много неласкаво училища и учители. Споредъ него, въ града имало двѣ училища съ 250 ученика и 4 учители, но такива, „колкото да не са празни училищата“. Причината на тази неуредица е общината, която е деморализирана. Възползуванъ отъ това, владиката върши работи, които е срамно да се наименоуватъ („Куртъ буланѣкъ хаваи северъ“)²⁾.

Не по-добрѣ сж поставени и селскитѣ училища, каквито имало само въ десетина села. Злѣ сж тѣ и въ черковно отношение. Много отъ селата, както пише дописникътъ на в. „Источно врѣме“ отдавна не сж чували „да ли попа знае да чете, защото го виждали твърдѣ рѣдко“. При всичко туй, бѣлгарщината продължава да „вирее и сама по себе“ да „се защищава отъ чужди внушенія (срѣбскы)“³⁾.

Обаче, ако се сжди отъ други данни и отъ изложението, което дава Сим. Христовъ за състоянието на учебното дѣло прѣзъ това врѣме, подобна роля на владиката — тогава Партени — поне по отношение на учебното дѣло, не може да се прѣпише. Така напр., той още на втория день слѣдъ дохождането си въ Пиротъ прѣзъ 1869 г. е посѣтилъ училищата, запозналъ се е съ тѣхнитѣ нужди и е подарилъ различни учебници. А когато наскоро слѣдъ това заминалъ за Цари-

¹⁾ В. „Турция“, г. VII, бр. 36, стр. 3 отъ 23 октомври 1871 г.

²⁾ В. „Турция“, г. VII, бр. 22, стр. 3 отъ 17 юли 1871. Споредъ в. „Источно врѣме“, г. I, бр. 41, стр. 2, кол. 4—5 отъ 23 ноември, пиротскитѣ села сж около 360.

³⁾ Год. I, бр. 41, стр. 2, кол. 4—5 отъ 23 ноември 1874 г.